

Kaheksas rahvusvaheline lingvistikaolümpiaad

Stockholm (Rootsi), 19.–24. juuli 2010

Individuaalvõistluse ülesanded

Ülesannete lahenduse vormistusreeglid

1. Lahendage iga ülesanne eraldi lehel (lehtedel) ülesannet ümber kirjutamata. Kirjutage lahendatava ülesande number, oma koha number ja nimi igale ülesande lahenduse lehele eraldi. Ainult sel juhul on Teie tulemuste täpne arvestus garanteeritud.
2. Põhjendage iga vastust. Täiesti korrektseid, kuid põhjendusetu vastuseid hinnatakse madalalt.

Ülesanne nr 1 (20 punkti). On antud buduhhi keele verbid kolmes vormis:

vorm 1: keelav kõneviis, I klass (meessugu)	vorm 2: tulevik, I klass (meessugu)	vorm 3: tulevik, II klass (naissugu)	
<i>amarɣar</i>	<i>arɣara</i>	<i>arɣara</i>	magama
<i>čõmorhucu</i>	<i>čõrhucura</i>		vahetama
<i>čimeoqi</i>		<i>čiroqira</i>	kandma
<i>hümoçonxu</i>	<i>hüçonxuna</i>	<i>hürçonxuna</i>	järele jõudma
	<i>osura</i>	<i>orsura</i>	panema
<i>womoltu</i>	<i>woltula</i>		siduma
?	<i>harkira</i>		ajama (loomi)
?	<i>jõlküla</i>	<i>jõlküla</i>	veeretama
?	<i>qalqala</i>		lamama
?	<i>quroqura</i>	<i>quroqura</i>	peatama
?	<i>sonkona</i>	<i>sonkona</i>	võpatama, väratama
<i>amolqol</i>	?	<i>alqola</i>	istuma
<i>emenssi</i>	?		kustutama
<i>hömörçü</i>	?		lökkama
<i>čumaraqar</i>		?	järele jõudma
<i>hamoloqu</i>		?	alla neelama
<i>imankan</i>		?	jääma
<i>jemeçi</i>		?	üle minema

Täitke tühjad lahtrid (varjutatud lahtreid ei ole vaja täita).

⚠ Buduhhi keel kuulub nahhi-dagestani keelte hulka. Seda räägib umbes 5 000 inimest Aserbaidžaanis.

ö ja ü = eesti ö ja ü; i ≈ eesti õ.

č, ç, ɔɿ, h, j, k, q, š, t, w, x on kaashäälikud.

—Ivan Deržanski

Ülesanne nr 2 (20 punkti). On antud drehu keele arvsõnad tähestiku järjekorras ja nende numbrilised vasted kasvavas järjekorras:

*caatr nge caako, caatr nge caangömen, caatr nge caaqaihano,
ekaatr nge ekenögömen, kõniatr nge kõniko, kõniatr nge kõnipi,
kõniatr nge kõniqaihano, lueatr nge lue, lueatr nge luako, lueatr nge luepi*

26, 31, 36, 42, 50, 52, 73, 75, 78, 89

(a) Leidke õiged vasted.

(b) Kirjutage numbritega:

*kõniatr nge eke + caatr nge luepi = ekaatr nge ekako
luengömen + luako = ekeqaihano*

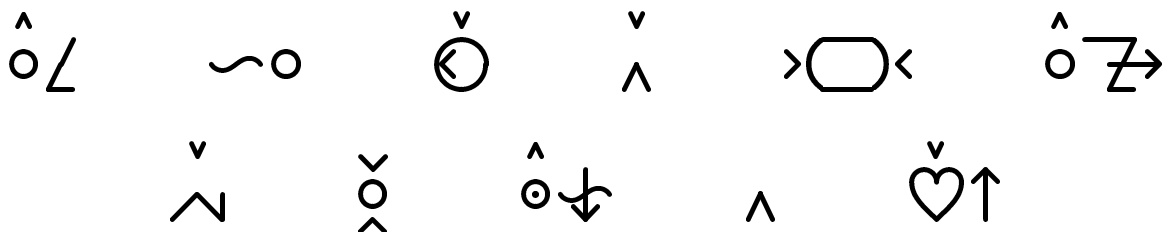
(c) Kirjutage sõnadega drehu keeles: 21, 48, 83.

⚠ Drehu keel kuulub austroneesia keelte hulka. Seda räägib umbes 10 000 inimest Lifu saarel, Uus-Kaledooniast ida pool. *c* = *tš*; *ng* = *ng* eesti sõnas *kang*; *ö* nagu eesti keeles; *q* on inglise *w* helitu vaste; *tr* ≈ *t*aha suunatud keeletipuga hääldatud eesti *t*.

—Ksenija Giljarova

Ülesanne nr 3 (20 punkti). Blisskiri on universaalne sümbolite süsteem, mille töötas välja austria päritolu austraallane Charles K. Bliss (1897–1985). Tema arvates on see mõistetav kõigile inimestele emakeelest sõltumata.

On antud blisskirjas kirjutatud sõnad ja nende tõlked eesti keelde suvalises järjestuses:

vöökoht; toimekas; haige, haiglane; huuled; toimekus; puhuma; läänepoolne; rõõmus; nutma; sülg; hingama.

(a) Leidke õiged vasted.

(b) Osutage, mida järgmised sümbolid tähendavad, teades, et kahel neist on sama tähendus:

(c) Kirjutage blisskirjas:

õhk; keha (kere); tõusma; ida; kurb.

—Aleksandr Piperski

Ülesanne nr 4 (20 punkti). Üks geneetika olulisemaid saavutusi on geneetilise koodi dešifreerimine — mRNA-polüpeptiidide sõnaraamatu loomine. Polüpeptiidid (valgud) on kõikide elusolendite ehitusmaterjalid. Polüpeptiidide molekulid on aminohapete (mida tähistatakse näit *Arg, Leu, Phe* jne.) ahelad ja just aminohapete järjestusest sõltuvad polüpeptiidi omadused. Kui rakud sünteesivad polüpeptiide, järgivad nad instruksioone, mis sisalduvad mRNA (*messenger*-ribonukleeliinhappe) molekulides. Need koosnevad nelja nukleotiidi (märgitud U, C, A, G) ahelatest.

Kui rakud võtavad aluseks järgmise mRNA ahela:

```
AUGUCGAGAAGUCACACCCCACCUUCCGAAUCUAGCCUCAAGAAUCUAGCUCGUGGCCGGAUCUAUACACGAU
GAAUGAGGUGGUGUCUUGUGUGCGAGUUAUUCUAAAUGAACCGCUAGAUGGGUCAUGCGCCGGACGUAGGAU
GUUUCAGGCACCCACUAUUCUGUACGUCCAAAUAGAUAAAAGUUGCCUCA,
```

sünteesitakse järgmised polüpeptiidid:

- *Met-Ser-Arg-Ser-His-Thr-Pro-Pro-Ser-Glu-Ser-Ser-Leu-Lys-Asn-Leu-Ala-Arg-Gly-Arg-Ile-Tyr-Thr-Arg*
- *Met-Arg-Trp-Cys-Leu-Val-Cys-Glu-Leu-Phe*
- *Met-Asn-Arg*
- *Met-Gly-His-Ala-Pro-Asp-Val-Gly-Leu-Phe-Gln-Ala-Pro-Thr-Ile-Leu-Tyr-Val-Gln-Ile-Asp-Lys-Val-Ala-Ser*

(a) Rakk kasutab järgmist mRNA ahelat:

```
AUGUUAACGUUCUAAAUGUGGGGGGACACCAG
```

Millist polüpeptiidi (milliseid polüpeptiide) ta sünteesib?

(b) Rakk sünteesis järgmise polüpeptiidi:

Met-Lys-Cys-Ile

Millist (milliseid) mRNA ahelat (ahelaid) võis ta kasutada?

(c) Nukleotiidide paare nimetatakse mõnikord **tüvedeks** ja jagatakse kahte rühma: tugevad tüved ja nõrgad tüved. Tugevad tüved on näiteks CU, GU, AC, GG. Nõrgad tüved on näiteks AU, UA, UG, AA. Liigitage kõik ülejäänud tüved.

⚠ Siin esitatud andmed on mõnevõrra lihtsustatud.

—Aleksandr Berditševski

Ülesanne nr 5 (20 punkti). On antud sõnad kahes romanši keele murdes ja nende tõlked eesti keelde. Tabelis on lüngad:

Surselva	Engadini	
<i>tut</i>	<i>tuot</i>	kõik
<i>ura</i>	<i>ura</i>	aeg
?	<i>uolm</i>	jalakas
<i>stumi</i>	?	kõht
<i>dunna</i>	<i>duonna</i>	naine
<i>num</i>	<i>nom</i>	nimi
<i>nums</i>	<i>noms</i>	nimed
?	<i>cuort</i>	lühike
<i>mund</i>	?	maailm
<i>insumma</i>	<i>insomma</i>	lõpuks
<i>numer</i>	<i>nomer</i>	number
<i>fuorcla</i>	?	mäekuru
?	<i>plomba</i>	plomm
?	<i>muossar</i>	näitama
<i>buglia</i>	<i>buoglia</i>	puder
<i>discuors</i>	<i>discuors</i>	vestlus
<i>puolpa</i>	<i>puolpa</i>	kuivatatud liha
<i>angul</i>	<i>angul</i>	nurk
<i>fuorma</i>	<i>fuorma</i>	vorm
<i>flur</i>	<i>flur</i>	lill
<i>culant</i>	?	helde

- (a) Täitke lüngad.
- (b) Kuidas on 'töö' Surselva murdes, *lavur* või *lavuor*? Aga Engadini murdes?
- (c) Engadini murdes 'lilled' on *fluors* ja 'vanemad' on *genituors*. Võiks arvata, et Surselva murdes on need samad, aga tegelikult öeldakse seal *flurs* ja *geniturs*. Kuidas saab seda seletada?
- (d) Tõlkige mõlemasse murdesse: 'jalakad', 'nurgad'.

△ Romanši keel kuulub romaani keelte retoromaani rühma. See on üks Šveitsi neljast ametlikust keelest (teised kolm on saksa, prantsuse ja itaalia). Seda räägib umbes 35 000 inimest Graubündeni kantonis.

—Boriss Iomdin

Toimetajad: Aleksandr Berditševski, Božidar Božanov, Svetlana Burlak, Ivan Deržanski, Ljudmila Fjodorova, Dmitri Gerassimov, Ksenija Giljarova, Stanislav Gurevitš, Adam Hesterberg, Boriss Iomdin, Aleksei Nazarov, Renate Pajusalu, Aleksandr Piperski (vast. toim.), Marija Rubinštein, Todor Tšervenkov.

Eesti tekst: Renate Pajusalu.

Edu!

Kaheksas rahvusvaheline lingvistikaolümpiaad

Stockholm (Rootsi), 19.–24. juuli 2010

Individuaalvõistluse ülesannete lahendused

Ülesanne nr 1. Reeglid:

- vorm 1: $-mV$ - pärast esimest täishäälikut, sealjuures sõltub V järgmise silbi täishäälikust (a kui järgneb a , o kui järgneb o või u , e kui järgneb i , $õ$ kui järgneb $ü$);
- vorm 2:
 - $-a$, kui tüvi lõpeb $-aR$ või $-oR$ -ga,
 - $-Ra$, kui tüvi lõpeb $-i$, $-u$ või $-ü$ -ga,kus R on l või n , kui tüves on üks nendest kaashäälikutest, muudel juhtudel r ;
- vorm 3: vorm 2 $-r$ -ga pärast esimest täishäälikut, kui sellele ei järgne vahetult R .

Vastused:

vorm 1	vorm 2	vorm 3
<i>hamerki</i>	<i>harkira</i>	
<i>jõmõlkü</i>	<i>jõlküla</i>	<i>jõlküla</i>
<i>qamalqal</i>	<i>qalqala</i>	
<i>qumoroqpu</i>	<i>quroqura</i>	<i>quroqura</i>
<i>somonxon</i>	<i>sonxona</i>	<i>sonxona</i>

vorm 1	vorm 2	vorm 3
<i>amolqol</i>	<i>alqola</i>	<i>alqola</i>
<i>emensi</i>	<i>ensina</i>	
<i>hõmõrçü</i>	<i>hõrçüra</i>	
<i>çumaraqar</i>		<i>çuraqara</i>
<i>hamoloqu</i>		<i>haloqula</i>
<i>imankan</i>		<i>inkana</i>
<i>jemeçi</i>		<i>jerçira</i>

Ülesanne nr 2.

- 1–4: *caa* 1, *lue* 2, *kõni* 3, *eke* 4;
 - 5, 10, 15: $\beta\text{-}pi = 5\beta$ ($1 \leq \beta \leq 3$);
 - 6–9, 11–14, 16–19: $\alpha\text{-ngömen} = 5 + \alpha$, $\alpha\text{-ko} = 10 + \alpha$, $\alpha\text{-qaihana} = 15 + \alpha$ ($1 \leq \alpha \leq 4$); $-e\text{-ko} > -ako$
 - 20, 40, 60, 80: $\gamma\text{-atr} = 20\gamma$ ($1 \leq \gamma$); $caa\text{-atr} > caatr$, $eke\text{-atr} > ekaatr$
 - 21–39, 41–59, ...: $\Gamma\text{ nge } \Delta = \Gamma + \Delta$ ($\Gamma = 20\gamma, 1 \leq \Delta \leq 19$).
- (a) *caatr nge caako*: **31**, *caatr nge caangömen*: **26**, *caatr nge caaqaihana*: **36**, *ekaatr nge ekengömen*: **89**, *kõniatr nge kõniko*: **73**, *kõniatr nge kõnipi*: **75**, *kõniatr nge kõniqaihana*: **78**, *lueatr nge lue*: **42**, *lueatr nge luako*: **52**, *lueatr nge luepi*: **50**.
- (b) *kõniatr nge eke*: **64** + *caatr nge luepi*: **30** = *ekaatr nge ekako*: **94**
luengömen: **7** + *luako*: **12** = *ekeqaihana*: **19**
- (c) 21: *caatr nge caa*, 48: *lueatr nge kõningömen*, 83: *ekaatr nge kõni*.

Ülesanne nr 3. ☐: nimisõna, ☐^v: omadussõna, ☐[^]: tegusõna (kui sõnas on üle ühe sümboli, siis pannakse märk kõige vasakpoolsema kohale).

Nooled (^, v, <, >) osutavad sümbolite eri osadele.

(a)

	sõnaliik	koostis	tähendus
◌ [^] ◌/	teigusõna	suu + nina	hingama
◌~◌◌	nimisõna	vesi + suu	sülg
◌ ^v ◌	omadussõna	ring (päike) + osutaja	läänepoolne
◌ [^]	omadussõna	toimekus	toimekas
>◌◌◌<	nimisõna	keha (kere) + 2 osutajat	vöökoht
◌ [^] ◌Z	teigusõna	suu + (õhk + välja)	puhuma
◌ ^v ◌	omadussõna	haige, haiglane	haige, haiglane
◌ ^v ◌◌	nimisõna	suu + 2 osutajat	huuled
◌ [^] ◌◌	teigusõna	silm + (vesi + alla)	nutma
◌ [^]	nimisõna	toimekus	toimekus
◌ ^v ◌↑	omadussõna	süda + üles	rõõmus

(b)

	sõnaliik	koostis	tähendus
/	nimisõna	nina	nina
~	nimisõna	vesi	vesi, vedelik
◌◌	nimisõna	keha (kere) + osutaja	kael
◌ [^]	teigusõna	toimekus	toimima
>◌◌	nimisõna	silm kulmuga + osutaja	kulm
◌ ^v ◌	nimisõna	pea kaelaga + osutaja	kael

(c)

	sõnaliik	koostis	tähendus
Z	nimisõna	õhk	õhk
◌	nimisõna	keha (kere)	keha (kere)
◌ [^] ◌	teigusõna	üles	tõusma
◌◌	nimisõna	ring (päike) + osutaja	ida
◌ ^v ◌	omadussõna	süda + alla	kurb

Ülesanne nr 4. Neli näites antud polüpeptiidi koosnevad 24, 10, 3 ja 25 aminohappest, aga mRNA ahel sisaldab $195 = ((24 + 10 + 3 + 25) + 3) \times 3$ nukleotiidi. Näib tõenäoline, et kolm nukleotiidi (triplett) tähistavad ühte aminohapet või polüpeptiidide eraldamist (tegelikult sünteesi lõppu). Kokku on $4^3 = 64$ võimalikku kolmikut (millest kõik peale kahe on esitatud ülesande tingimustes) ja kõigest 20 erinevat aminohapet. See tähendab, et mõned kolmikud omavad sama tähendust.

	...U...	...C...	...A...	...G...
U...	UUU → <i>Phe</i> UUC → <i>Phe</i> UUA → <i>Leu</i> UUG → <i>Leu</i>	UCU → <i>Ser</i> UCC → <i>Ser</i> UCA → <i>Ser</i> UCG → <i>Ser</i>	UAU → <i>Tyr</i> UAC → <i>Tyr</i> UAA → STOP UAG → STOP	UGU → <i>Cys</i> UGC → <i>Cys</i> UGA → STOP UGG → <i>Trp</i>
C...	CUU → <i>Leu</i> CUC → <i>Leu</i> CUA → <i>Leu</i> CUG → <i>Leu</i>	CCU → <i>Pro</i> CCC → <i>Pro</i> CCA → <i>Pro</i> CCG → <i>Pro</i>	CAU → <i>His</i> CAC → <i>His</i> CAA → <i>Gln</i> CAG → <i>Gln</i>	CGU → <i>Arg</i> CGC → <i>Arg</i> CGA → <i>Arg</i> CGG → <i>Arg</i>
A...	AUU → <i>Ile</i> AUC → <i>Ile</i> AUA → <i>Ile</i> AUG → <i>Met</i>	ACU → <i>Thr</i> ACC → <i>Thr</i> ACA → <i>Thr</i> ACG → ?	AAU → <i>Asn</i> AAC → <i>Asn</i> AAA → <i>Lys</i> AAG → <i>Lys</i>	AGU → <i>Ser</i> AGC → <i>Ser</i> AGA → <i>Arg</i> AGG → <i>Arg</i>
G...	GUU → <i>Val</i> GUC → <i>Val</i> GUA → <i>Val</i> GUG → <i>Val</i>	GCU → <i>Ala</i> GCC → <i>Ala</i> GCA → <i>Ala</i> GCG → <i>Ala</i>	GAU → <i>Asp</i> GAC → <i>Asp</i> GAA → <i>Glu</i> GAG → <i>Glu</i>	GGU → <i>Gly</i> GGC → <i>Gly</i> GGA → <i>Gly</i> GGG → ?

Kõik mRNA ahelad algavad AUG → *Met*ga.

- (a) AUG UUA ACG UUC UAA AUG UGG GGG GGA CAC CAG
 ↓ ↓ ↓ ↓ ↓ ↓ ↓ ↓ ↓ ↓ ↓
Met-Leu-?Thr-Phe STOP *Met-Trp-?Gly-Gly-His-Gln*. Ahelas on kaks kolmikut, mida ei olnud ülesande tingimustes, seega võime oma lahenduses kindlad olla. Saame lahendusele veel lisatuge, kui jõuame ülesande lõpuni.

(b) $Met-Lys-Cys-Ile \leftarrow AUG \left\{ \begin{matrix} AAA \\ AAG \end{matrix} \right\} \left\{ \begin{matrix} UGU \\ UGC \end{matrix} \right\} \left\{ \begin{matrix} AUU \\ AUC \\ AUA \end{matrix} \right\} (1 \times 2 \times 2 \times 3 = 12 \text{ võimalust}).$

- (c) Tüvi XY on tugev kui XYA, XYG, XYC ja XYU kodeerivad sama aminohapet (UC, CC, CG, GC). Tüvi on nõrk, kui see nii ei ole (UU, CA, AG, GA).

Ülesanne nr 5.

Surselva	Engadini	
<i>uo</i>	<i>uo</i>	kui järgneb <i>l</i> või <i>r</i> kaashäälikuühendis
<i>u</i>	<i>u</i>	kui järgneb <i>l</i> või <i>r</i> ilma teise kaashäälikuta
<i>u</i>	<i>o</i>	kui järgneb <i>m</i>
<i>u</i>	<i>uo</i>	kui järgneb teine kaashäälik

	Surselva	Engadini	
(a)	<i>uolm</i>	<i>uolm</i>	jalakas
	<i>stumi</i>	<i>stomi</i>	kõht
	<i>cuort</i>	<i>cuort</i>	lühike
	<i>mund</i>	<i>muond</i>	maailm
	<i>fuorcla</i>	<i>fuorcla</i>	mäekuru
	<i>plumba</i>	<i>plomba</i>	plomm
	<i>mussar</i>	<i>muossar</i>	näitama
	<i>culant</i>	<i>culant</i>	helde

(b) *lavur* mõlemas murdes.

(c) Surselva murdes (erinevalt Engadini murdest) ei rakendata esimest reeglit mitmuslikele vormidele. See võib tähendada, et see ei toimi, kui esimene kaashäälik kuulub tüvesse, teine aga lõppu, või et täishäälik määratletakse enne lõpu lisamist, või et mitmuse vormi täishäälik muudetakse sarnaseks ainsuse täishäälikuga.

(d) ‘jalakad’: *uolms* (mõlemas murdes).
 ‘nurgad’: *anguls* (Surselva), *anguols* (Engadini).

Kaheksas rahvusvaheline lingvistikaolümpiaad

Stockholm (Rootsi), 19.–24. juuli 2010

Meeskonnavõistluse ülesanne

Teie ees on mõned sõnad ja nende seletused mongoli seletavast sõnaraamatust (*Mongol qelnij tovč tajlbar tol'*, Ulaanbaatar, 1966) ladina transliteratsioonis:

1. **asaq:** nocoq, gal gerel garaq
2. **bal:** zögijn cecgijn šüüseer bolovsruulaq čiqer amttaj ötgön züjl
3. **bor:** qar cagaan qojor qol'col'dson öngö
4. **büleen:** zöög, qaluun biš, qüjten biš
5. **cagaan:** jumny cas met öngö
6. **cas:** žiqüün cagt agaart usan talstuud bij bolž cav cajm ungaril širgüüdeer buuq agaaryn tundas
7. **čiqer:** tusgaj manžingas jalgaruulan avdag cagaan öngötej bögööd amlag težeelijn talst bodis
8. **davs:**
 - (1) gašunduu qurc amttaj talst bodis, qoolond amt oruulaqad qereglene
 - (2) ustörögč atom n' tömörlögijn atomaar soligdson qimijn bodis
9. **gal:** šataž bajгаа bodisoos garsan qaluun
10. **ideq:** am'tny jumnyg qool bolgon qeregleq
11. **kal'ci:** qimijn ünsen maqbod, qöngön cagaan tömörlög
12. **kilogramm:** qünd qöngönij qemžüür, neg mjangan grammtaj tencüü
13. **kofè:**
 - (1) kofèjn mod gedeg qaluun orny modny böörönqij ür
 - (2) ene üreer čanasan und
14. **manan:** usny uur düürsen tungalag bus agaar
15. **mös:** qöldsön us
16. **nocoq:** asaq, šataq
17. **nojton:** quurajn esreg utga, ustaj
18. **nüürs:** mod šataqad bij boloq šataq qatuu züjl
19. **ötgön:** šingenij esreg utga
20. **šaraq:** ideenij züjljig gald tülž bolgoq
21. **šataq:** gal nocoq
22. **šingen:** ötgön gedgijn esreg utga

23. **süü:** am'tny qöqnöös garaq cagaan šaranguj öngötej šingen züjl
24. **talst:** tals büqij qatuu bodis
25. **tülš:** gald tüleqed zoriulž beltgesen tülee, argal, nüürs zereg jum
26. **und:** uuq jum, undaan
27. **us:** ustörögč qüčiltörögč qojoryn qimijn cever nijlel boloq öngögüj, tungalag, šingen züjl
28. **ustaj:** us büqij
29. **utaa:** jum šataqad garaq nüürsnij narijn širqeg büqij qööröq züjl
30. **uur:** šingen züjljin qalaqad garaq nojton qij
31. **uuq:** šingen jumyg balgaž zalgiq
32. **qaluun:** bodisyn qödölgöönij tusgaj negen qelber bögöod bodisyn öčüüqen quv' molèkul, atomyn qödlöqöd bij boloq ilč
33. **qar:** cagaany esreg, qöö, nüürsnij öngö
34. **qatuu:** zöölön gedgijn esreg utga
35. **qij:** gazryn agaar mandlyg bij bolgogč agaar bije, agaar bodis
36. **qojor:** neg deer negijg nemsen too
37. **qöldmöl:**
 - (1) qöldsön jum
 - (2) qöldöösön amlag idee
38. **qöngön:** qünd gedgijn esreg utga
39. **qöö:** jumand togtson utaa
40. **qool:** ideq težeelijn züjl
41. **qüjten:** qaluun gedegtej esergüüceldsen utga, jumny serüün žiqüünij n'
42. **qünd:** čanar qöngöngüj, žintej
43. **quuraj:** nojton gedgijn esreg utga
44. **žin:**
 - (1) qünd qöngönij qemžee; neg žin n' 16 lan bögöod 600 grammtaj tencene
 - (2) qünd qöngönij bagcaa

* * *

(a) Tölkige eesti keelde:

čiqertej kofè, mjangan žin, neg kilogramm, ötgön manan, qaluun us, qojor utga, quuraj süü, qüjten us, süü uuq, süün qöldmöl, süütej kofè, undny us.

(b) Tölkige tekstist nii palju mongoli sõnu kui saate.

—Boriss Iomdin

Eesti tekst: Renate Pajusalu.

Edu!